

יבמות כז

משה שווערד

שלוש אחיות יבמות שנפלו לפני שני אחין יבמין, מה דינם?

נפלו בבת אחת	נפלו בזה אחר זה [3]	
שלושתן צריכות חליצה משניהם	הראשונה: חולץ לה אחר הראשון השנייה: חולץ לה אח השני השלישית: נחלצת מכולם [4]	לרב - לדברי האומר יש זיקה
אחד חולץ לכולן [5]		לשמואל - לדברי האומר אין זיקה

[3] פ"י, שנפלה אחת וחולץ לה, ושוב נפלה שניה אחר חליצת הראשונה, וכן השלישית.

[4] והטעם דס"ל לרב ד"ש זיקה, כלומר דמלבד המצוה שצריך שתחלוץ היבמה צריך להפקיע את הזיקה, ובחליצה פסולה - דהיינו חליצה גרועה כמו כן שלא יכול לקיים בה מצות יבום, אין בכחה אלא לקיים את מצות חליצה אבל לא להפקיע את הזיקה מהאח האחר, ולכן צריכה חליצה מכל האחים.

[5] ובגמ' לקמן (דף כז.) הועמדו דברי שמואל בב' אופנים, דאו שקאי על האחרונה - שאינה יכולה לקבל חליצה כשרה מאף אחד מן האחים ולכן מספיק שאחד יחלוץ לה, או שקאי על שלשתן ומה שסובר שמואל דבעין חליצה מעליא היינו כדי שתוכל בחליצתה לפטור את צרתה אבל את עצמה מספיק לה אפי' חליצה גרועה.

1. חידושי הריטב"א מסכת יבמות דף כו עמוד ב

ושמואל אמר אחד חולץ לכולם, פי' ואשמועינן השתא לפום פשטא דאע"ג דאפשר דחליץ שמעון אחיו לשניה או לשלישית והוא חליצה כשרה סגי בחליצה דראובן שחליץ לראשונה, ואף על פי שחליצתו בשנייה ושלישית חליצה פסולה דאסירא ליה משום אחות (נ"א: דאחות) חלוצה דרבנן, **ולחכי פרכינן מכדי שמעינן ליה לשמואל דחליצה מעולה בעינן, כלומר דכל היכא דאפשר במעולה לא עבדי' חליצה דגריעא מינה ואפי' האחרת ג"כ פסולה אלא שאינה גרועה כ"כ**, דהא אמר שמואל חליץ לאחיות לא נפטרו צרות שעמהם מטעמא דאמרין לקמן דחליצת אחיות גופייהו גריע טפי מחליצת צרותיהו הנאסרות מחמתן, ולפיכך אם חליץ לצרות נפטרו אחיות אבל חליץ לאחיות לא נפטרו צרות אלמא יבמה דפטרה צרתה בחליצתה ועבדא שליחותה כי איכא חליצה מעולה לחברתה לא פטרה לה בחליצה פסולה דידה, וה"ה נמי ליבמין שבא אחד מהם לחלוץ ועביד שליחותא דאחיה שאם חליצתו פסולה לא עביד שליחותא דחבריה (נ"א: לאחיה) דאפשר ליה בחליצה דעדיפא מינה, והיינו דמתמיה היכא דקיימא חליצה דשמעון שהיא כשרה חליץ לה ראובן בשביל שמעון חליצה פסולה, והיינו משום טעמא דאמרן דחליצת השניה והשלישית לראובן חליצה פסולה משום אחות (פסולה) [חלוצה] דחליץ לראשונה ואילו לשמעון היא חליצה כשרה לגמרי דאפילו זיקה ליכא דהא עליה דרב קיימא דמיירי כשנפלו בזה אחר זה, ולא עוד אלא שאפילו נפלו בבת אחת דיש זיקה מכיון שנחלצה אחותה ע"י ראובן פרהה זיקה דחברתה מינה ואם היתה זו ראשונה לנפילה היא לה יבמה שהותרה ונאסרה וחזרה והותרה שתחזור להתירה הראשון לדברי הכל, ואם היתה שניה לרב מיתה שריא, ואפילו לרבי יוחנן דאסירא מ"מ אכתי עדיפא חליצתה משמעון מחליצה דראובן שהיא גרועה משום זיקה זו ומשום אחות חלוצה.

2. רשימות שיעורים (רי"ד סולובייצ'יק) מסכת יבמות דף כו עמוד א

גמ'. ואיבעית אימא. נראה לבאר את החילוק שבין צרות לבין אחין בשני אופנים:

(א) דין חליצה פסולה חל רק כשהזיקה קלשא כדאיתא בתוס' (דף כו ב ד"ה וחליצה) ומשום שהזיקה קלשא חסר צירוף גמור בין הצרות, דבעלמא מצטרפות ע"י הזיקה. ומאחר שהצירוף שביניהן חלש, חליצת אחת מהן אינה פוטרת את השניה. משא"כ אחים שמצטרפים לא ע"י כח הזיקה בלבד אלא אף מחמת האחוה שלהם. ולפיכך אף ככה"ג שהזיקה קלשא האחים מצטרפים, וחליצת אח אחד מועלת לאח שני.

(ב) א"נ י"ל שיש נ"מ בין החולץ בדין דשליחותא דאחין קעביד, לבין החלוצה בדין דשליחותא דצרות קעבדא. דנראה דבאחים הדין דשליחותא הוא שע"י מעשה חליצת החולץ הוי כאילו כל אח ואח בעצמו חליץ, והוי מעין דין שליחות דעלמא, שע"י מעשה השליח הוי כאילו המשלח בעצמו עשה את המעשה. ובאחים נמי הוי כאילו כל אח ואח בעצמו עשה את מעשה החליצה. מאידך בחלוצה דשליחותא דצרות קעבדא, חליצת החלוצה אינה כאילו כל אחת ואחת מהצרות עצמה עשתה את מעשה החליצה, אלא שהיתר החליצה דהחלוצה חל לכולן. ויש נ"מ בנוגע לדין חליצה פסולה, שכשהחליצה פסולה היתר החליצה דהחלוצה אינו חל לשאר הצרות. מאידך באחים שחליצת

אח אחד הוי כאילו כל אח ואח בעצמו חליץ, משו"ה אף חליצה פסולה מועלת שהרי ע"פ דין כל אח ואח בעצמו חליץ.

ובביאור הנ"מ שבין דין שליחות של הצרות לבין דין שליחות של האחין נראה שהוא משום דבחלוצה חל שם חלוצה בגברא, משא"כ בחולץ שלא חל בו שם חולץ בגברא. והא ראייה דבחלוצה חל שם חלוצה בגברא משום דרק החלוצה עצמה נאסרת לכהן, ולא שאר צרותיה שלא חלצו דמותרות הן. ומכאן שרק בחלוצה שעשתה את מעשה החליצה חל שם חלוצה בגברא ולא בשאר הצרות שלא עשו את מעשה החליצה. ולכן עיקר דין שליחותא דצרות קעבדא אינו דין שליחות עבור מעשה החליצה, אלא דין שליחות עבור חלות היתר החליצה דהיינו שהיתר החליצה חל לצרות כמו שחל לחלוצה. ואילו בנוגע לחולץ נראה דלא חל בו שם חולץ בגברא כמו שחל בחלוצה, ומשו"ה החולץ עושה את מעשה החליצה אף בשביל שאר אחיו, כי דין שליחות דהחולץ דומה לשליחות דעלמא, שמעשה השליח מצטרף למשלח, וה"ה בשליחות החולץ בחליצה דהו"ל כאילו כל אח ואח בעצמו חליץ.

ועוד נראה בביאור את מה דחליץ שני דיני שליחות שונים בנוגע לחולץ ובנוגע לחלוצה, והוא משום שמצות חליצה מחייבת את כל האחים כולם לחלוץ, ומשו"ה מעשה החליצה המהוה מעשה מצוה מצטרף לכולם. משא"כ בנוגע לחלוצה ולצרותיה שאינן חייבות במצות חליצה, ומשו"ה רק היתר החליצה בלבד חל ומצטרף לכולן, ולא מעשה החליצה, ומפני כך שם החלוצה שחל בגברא שעשתה את מעשה החליצה חל רק בחלוצה לבדה ולא בשאר הצרות.

אכן לפי"ז עלינו להבין למה גזרו הרבנן האיסור דקרובות חלוצתו רק על החולץ ולא על כל האחים שהרי כולם שווים במעשה החליצה, וצ"ע.

3. ספר עינים למשפט

ע"כ ג' אהיות זכו, וחליצה פסולה זכו, ושמואל זכו, ר"מ פ"ה מה' יבום הי"א והי"ב, טוש"ע אב"ע סימן קע סעיף ה' וסעיף ט, וש"ע שם סי' קעה סעיף א' עב"ש סק"ג, וסימן קסד סעיף א' בהגה, וע"ע במצוין בסמוך דף כז ע"א א. הרמ"ה והרמב"ן פסקו כרב ולדעתו גם ד' הרי"ף כן, אולם רוב הפוסקים כתבו שד' הרי"ף לפסוק כשמואל וכתרוץ בתרא ואחד חולץ לכולן, וכה"ד המאירי, וכן הראב"ד פוסק כשמואל אבל כלישנא קמא דוקא שרק האמצעית אבל תרתי קמייתא כ"א חולץ לאחת, וכ"ז לכתחילה אבל בדיעבד ס"ל כלישנא בתרא, והתוס' והרא"ש ס"ל (כמ"ש הרא"ש) ג"כ כשמואל וכלישנא קמא אלא שס"ל דאף בדיעבד כן. עוד כ' הטור שמד' רש"י נראה דלרב דוקא בשני יבמים ויבמה אחת צריכה חליצה מכל אחד ואחד, אבל ביבם אחד ושתי יבמות נפטרת אחת בחליצת חברתה, (וכ' הב"ש שלמד כן מד' רש"י לקמן כז ע"א ד"ה בעלת מאמר וע"ש, והגר"א כתב שכן מוכח בד' לקמן דף נא ד"ה צריכות) וד' הרמב"ן שהיה ביבם אחד ושתי יבמות וכה"ד התוס'.

וד' הר"מ לא נתברר ומקצת דבריו נוטים כרב ובקצת דבריו נראה שפוסק כשמואל והמגיד משנה כתב שדעתו לפסוק כרב, אולם הרמב"ן, הרשב"א והמאירי כתבו ששיטתו לפסוק כשמואל וכלישנא בתרא, וכ"כ הטור בשיטתו ועמ"ש הגר"א, ובטוש"ע מובא כל השיטות.

ומהו חליצה פסולה, ד' הר"מ (בפ"ז ה"ט וה"י) נראה כרש"י ע"ש במ"מ וכ"כ הגר"א בשיטתו, וכה"ד המאירי ודלא כתוס' וכה"ד המחבר בש"ע (בסי' קעד סעיף א) כהר"מ ובסי' קע סעיף יח כתב כן בלשון "יש מי שאומר" וע"ש ב"ש, והרמ"א (בסי' קע סעיף ה) כתב כהתוס' וכ"כ היש"ש ודלא

4. שו"ת הרשב"א חלק ד סימן רצד:

ולפ"ז דקדקו בלשון להוציא בדקדוקו ועיקרו. אבל בשאר המקומות לא הקפידו אלא בשמירת הענין, לא בדקדוק הלשון. ויקרה להם ז"ל גם כן במקומות אחרים, באמרם בכל מקום החולץ ליבמתו (יבמות לה, ב), חלץ ועשה בה מאמר. (שם נ, א) קטן וקטנה לא חולצין (שם סא, ב), נתן גט וחלץ (שם נ, ב), וכאלה רבים אין מספר. ואע"פ שאין האיש חולץ אלא נחלץ. אלא שלא אמרו דקדוק הלשון אלא הענין:

5. רש"י על יבמות דף כז/א

לבעלת הגט – [1] ב' יבמות מאח אחד ונתן יבם גט לאחת מהן שוב אין חליצתה הוגנת כל כך דקלישא זיקתה ואם חלץ לה לא נפטרה צרה:

6. חדושי הרשב"א על מסכת יבמות דף כז/א

שמואל נמי התחיל ולא התחיל קאמר, התחיל באחיות לא יגמור אף בצרות. דחליצה פסולה היא ולא פטרה חדא לחברתה, אלא חולץ הוא לרחל ולצרתה. וא"ת א"כ צרת בעלת הגט אמאי פטרה בעלת הגט ואי נמי צרת בעלת מאמר אמאי פטרה בעלת המאמר, דהא תרווייהו חליצות פסולות נינהו. [2] י"ל דשאני התם דגט ומאמר גזרות דרבנן נינהו, והלכך ההיא דעבד בה מעשה מקריא חליצה פסולה אידך דלא עבד בה מעשה אע"ג דאסירא מכל מקום אלימא זיקתה. ותדע דבעלת הגט ובעלת המאמר נאסרות בקרוביו והוא נאסר בקרובותיהן ושאר היבמות מותרות בקרוביו והוא מותר בקרובותיהן, והלכך צרות דאלימא זיקתן טפי פוטרות אותן, אבל הן דקלישא זיקתן אינן פוטרות צרותיהן, אבל אחיות וצרות תרווייהו כי הדדי נינהו ושוות הן בפסול למאי דקס"ד השתא, והלכך לא זו פוטרת זו ולא זו פוטרת זו. ואי קשיא לן (ד)הא דאמרינן לעיל כי קאמר שמואל אחד חולץ לכולן אאמצעית, כלומר משום דאי אפשר לה בחליצה מעולה פטר לה חליצה פסולה דחד מינייהו, דאלמא חליצה פסולה פוטרת כיוצא בה ממש. איכא למימר דהשתא כלישנא דלעיל דאמרינן למיפטר נפשה אפילו חליצה פסולה פטרה סבירא לן:

7. שיעורי ר' דוד מסכת יבמות דף כז עמוד א

תקד) בביאור החסרון דחליצה פסולה

והנראה בזה דבחליצה פסולה איכא שני אופנים, אופן האחד דהוי חסרון בהפטור וההיתר שנעשה ע"י החליצה, והיינו דהוי חסרון בהיבמה שאינה כולה לפטור צרתה, דכיון דאיכא חסרון בהזיקה אין הפטור שלה פטור לצרתה, [וחשיב כאילו היא לא יבמה לגבי הצרה]. ועוד אופן איכא בדין חליצה פסולה, דהחסרון הוא רק במעשה החליצה, דכמו דאיכא דין של גט פסול, כמו כן איכא דין חליצה פסולה, ולא דהוי חסרון בהיבמה, רק חסרון במעשה החליצה.

וב' דינים אלו תלויין אי הוי חליצותיהן שוות או שהאחת גרועה יותר, דכששתיהן שוות אין חסרון בזיקה של זו יותר מזו, וממילא אין החסרון בהפטור של החליצה, רק במעשה החליצה מחמת שאין יכול לייבם. משא"כ כשהאחת גרועה יותר הוי החסרון בהפטור של החליצה דכיון שזיקתה גרועה יותר אינה יכולה לפטור צרתה.

ולפי"ז מבואר היטב דברי הלח"מ, דהנה הא דכתב הרמב"ם דבחלצו כל האחין להחלוצה פוטרת צרתה, היינו דסובר דע"י שחלצו לה כולם נעשה חליצתה חליצה מעולה, [וכ"כ בברכ"ש] וא"כ הרי זה שייך דוקא כשחליצותיהן שוות דכל החסרון הוי רק במעשה החליצה, דבזה כתב הרמב"ם דע"י שחלצו לה כל האחין דנעשה חליצה מעולה, שפיר פוטרת צרתה.

אבל היכא דחליצת האחת גרועה יותר, דהתם הוי החסרון נמי בהפטור של החליצה דהוא חסרון בהיבמה, [דנחשבת כאילו היא אינה יבמה לגבי צרתה] לא יועיל שיחלצו לה כל האחין, דנהי דע"י לא היה פסול במעשה החליצה מ"מ סו"ס הא איכא חסרון בהפטור של החליצה דכיון שזיקתה גרועה אין יכולה לפטור צרתה.

וא"כ א"ש דכל חילוק זה שייך רק לגבי לפטור הצרה וכמש"נ, אבל לגבי היא עצמה באמת ליכא חילוק בין אם שתיהן שוות או שהיא גרועה יותר, דבכל גווני היא עצמה נפטרת ע"י חליצתה, (עיין להלן).

(והנה בעיקר גדר דין חליצה נחלקו רש"י ותוס', דרש"י כתב דהיינו כל היכא דאינו יכול לייבם, והתוס' ד"ה וחליצה פסולה) חלקו עליו והוכיחו דהיינו דוקא היכא דקלשא זיקה.

ואפשר דנחלקו בביאור דין חליצה פסולה וכנ"ל, דרש"י סובר דהוי חסרון רק במעשה החליצה ולכן כתב דתלוי רק בזה שאם אינו יכול לייבם הוי זה חסרון במעשה החליצה, [והיינו דחליצה מעולה הוי רק כשיכול לייבם כמשפט התורה ורק הוא שאינו רוצה, כדכתיב מאן יבמי, אבל כשאינו יכול ולא הוא הממאן ביבום הוי חסרון בחליצה], וכמש"נ.

אבל התוס' סברי דחסרון דחליצה פסולה הוא בפטור של החליצה, ולכן כתבו דזהו דוקא כשקלשא הזיקה. ואפשר דבאמת רש"י ג"כ סובר דאיכא ב' הדינים וכהרמב"ם, דהיכא דקלשא הזיקה הוי ג"כ חסרון בהפטור של החליצה [ולא רק בהמעשה] אבל היכא דרק אינו יכול לייבם, הוי החסרון רק במעשה החליצה. [א"ה, אלא דצ"ת דלכאורה אף בקלשא זיקה יהא חילוק בין אם שתיהן שוות או שהאחת גרועה יותר, דאם שתיהן שוות לכאורה לא יהיה חסרון בהפטור].

8. שערים מצויינים בהלכה

ר"א אמר לעולם כדקאמרת, ומשום דלא אלימא זיקה לשווי לצרה כערוה. פרש"י לעולם כדקאמר שמואל כו', ודקשיא לך הויא צרת אחות אשה בזיקה, והויא כמו אחות זקוקה גופה, לא היא, משום דלא אלימא זיקה לשווי לצרה כי ערוה, ולא גזרו חכמים אלא באחות זקוקה. צריך ביאור דהרי מדאורייתא הויא הצרה כמו הערוה גופא ואסורה להתייבם. וכיאר הריטב"א, דהרי קאמר דבצרת אחות אשה לא גזרו בה חכמים איסור זיקה, אלא לאפקועי דין יבום לבד, אבל לענין חליצה שבקוה עד שתבא חליצה מעלייתא דאורייתא, וגזירת חכמים, הם אמרו והם אמרו, בזה גזרו ובוזה לא גזרו. וכן ביאר בנמוקי יוסף. ועי' ברשב"א ד"ה לא אלימא, שפירש דמשמע מרש"י שאפי' לייבום שריה ואינו מחוור בעיני כו', וכתב שם המגיה, דרש"י בעצמו (בריש העמוד ד"ה חלץ לאחיות) כתב בהדיא דאי בעי לייבם לא מצי אלא יחלוץ. וכבר עמד על זה בספר ישרש יעקב.

9. חידושי הריטב"א מסכת יבמות דף כז עמוד א

איבעיא להו בעלת הגט ובעלת המאמר. פי' שתי יבמות מבית אחד שעשה מאמר באחת מהן ונתן גט לאחרת והרי שתיהן אסורות להתייבם מדרבנן, איזה מהן קודמת, פי' שנחלוץ אותה ותפטור לחברתה, משום דכל היכא דאיכא חליצה מעולה וחליצה גרועה חליצה מעולה בעינן למיפטר הצרה כדכתיבנא לעיל.

10. חידושי הריטב"א מסכת יבמות דף כז עמוד ב

בעלת הגט עדיפא דאתחיל בה בחליצה או דילמא בעלת מאמר עדיפא משום דקרובה לביאה. תמיהא לי מילתא בעלת הגט למה יפה כחה משום דאתחיל בה בחליצה אדרבא כיון דהתחיל בה בחליצה איקלישא זיקתה ואקלישא

חליצתה טפי, ועוד בעלת מאמר מאי עדיפותא דידה מפני שקרובה לביאה אדרבה כל שקרובה לביאה איקלישא כח חליצה מינה דאפילו לנפשה לא פטרה, ואיכא הוה ליה למימר בעלת הגט עדיפא מפני שאינה קרובה לביאה או דילמא בעלת מאמר עדיפא דלא אתחיל בה חליצה, וראיתי שפי' בתוס' ר"י ז"ל דהאי עדיפא לאו עדיפא למעליותא דחליצה אלא עדיפא במעשה גדול שנעשה בה לאקלושי כח חליצה מינה, מי אמר' דבעלת הגט נעשה בה מעשה גדול דאתחיל בה בחליצה ואיקלישא זיקתה ואינה כדאי לפטור צרתה אף על גב דפטרה נפשה, או דילמא בעלת מאמר נעשה בה מעשה גדול יותר שנתקרבה לביאה לצאת מדין חליצה וחליצתה גרועה אפי' למיפטר נפשה וכ"ש למיפטר בה צרתה, והענין נכון אלא דלישנא [דבעלת גט] עדיפא או בעלת מאמר עדיפא קשה [נ"א: אבל לישנא דעדיפא קשה. שטמ"ק], ועוד דכיון דאמר' איזו מהן קודמת כי אמר' בעלת גט עדיפא או בעלת מאמר עדיפא לקדם משמע, לכך נראה לפרש דהכא חליצת בעלת הגט וחליצת בעלת המאמר דשתיהן גרועות גריעותן משונה זו מזו, דאילו גריעותא דחליצת בעלת הגט היא גריעותא בגופה של חליצה דאיקלישא לה קצת כיון דאתחיל בה בחליצה ומכל מקום עושה היא פעולה גמורה בנפשה ומצלא נפשה, ובעלת מאמר היא בהפך דכח חליצתה קיים כמות שהיה ואדרבה נתחזק זיקתה טובא וגריעותא דידה היינו לפי שאינה פועלת בעצמה פעולה גמורה, ולהכי מספקא לן הי מינייהו עדיף לקדם אם אותה שנתחזק כח פעולתה לגמור בנפשה ואף על גב דאיקלישא, או אותה שנתחזק כח זיקתה וחליצתה ואף על פי שנסתלק כח פעולתה שאינה יכולה לגמור בנפשה, ואתא רב אשי ופשיט דכיון דחזינן דגט חייל אחר מאמר לגרוע כח המאמר ומאמר חייל אחר גט כי הדדי שוינהו רבנן הילכך חליצותיהן גרועות ושוות וכל אחת מהן פוטרת לחברתה, וכן הלכה.

11. תוספות מסכת יבמות דף כז עמוד ב

איתיביה רבי יוסי בר חנינא לרבי יוחנן – [1] לעיל פי' בקונטרס דלרב נמי פריך [2] אבל ריב"ן פירש דלא פריך לרב משום דרב ס"ל חליצה פסולה צריכה לחזור על כל האחים דהאחת צריכה חליצה משניהן ושוב השנית א"א לייבם משום דלכל אחד הוא אחות חלוצתו אבל רבי יוחנן סבר כשמואל דאינה צריכה לחזור ולהכי פריך ליה ואף על גב דרב דאמר צריכה לחזור היינו אליבא דמ"ד יש זיקה וליה לא ס"ל מ"מ מצינו למימר דרב מוקי לה כמ"ד יש זיקה דפלוגתא דתנאי היא ואף על גב דלעיל בריש פ' כיצד (דף יח.) מוקי לה סתמא דהש"ס כר"מ דאמר אין זיקה רב לא מוקי לה כוותיה ולר"ח נמי דפי' לעיל דרב דלית ליה הואיל ונאסרה עליו שעה אחת לטעמיה דאמר אין זיקה אתי שפיר נמי דלא פריך לרב דמוקי למתני' כמ"ד יש זיקה אבל ר' יוחנן סבר דעל כרחך יש זיקה דאי אין זיקה א"כ ב' אחיות שנפלו לפני שני אחין יתייבמו שתיהן דהא ר' יוחנן לא חייש למיתה ומפירכא דפריך רבי יוסי בר חנינא ואמאי וליקו חד מנייהו כו' משמע דלא שרי רבי יוחנן לייבם אלא חדא על כרחך סבר יש זיקה ואפ"ה שרי לראשונה ולית ליה הואיל ונאסרה שעה א' שתאסר עולמית מש"ה פריך לה ומיהו נראה לר"י כדפרישית לעיל (דף כד. ד"ה אי) דלרב דחייש למיתה משום דלא מסקי אדעתיה דמיית אידך לא מצי פריך דגזרי' דלמא אתי לייבם ברישא אבל לעיל במתה אחת מהן ליכא למיגזר דלמא אתי לייבם בלא מתה אחת מהן כיון דליכא אלא אח אחד ולא אתי לבטל מצות יבמין להדיא אבל רבי יוחנן היה יודע רבי יוסי בר חנינא דלא הוי חייש למיתה להכי (לא) פריך ליה (א"נ לפי שהיה אצל ר' יוחנן הקשה לו).

12. שיעורי ר' דוד מסכת יבמות דף כז עמוד ב

(ח) בדין יבמה שהותרה ונאסרה

גמ' משום דהויא יבמה שהותרה ונאסרה וחזרה והותרה תחזור להתירה הראשון.
וברשב"א (לקמן דף מא א) פירש, דחוזרת רק להיתרה ולא לזיקתה, דאין בה דין יבום וחליצה, ורק היתר בעלמא, דכיון שהותר האשת אח במיתה, שוב אין חוזר ונאסר ע"ש.
ולכאורה צ"ב, א"כ מה שייך כלל ביבום דין דחיה, דעשה דיבום דוחה, הא כבר הותר הא"א כבר בשעת מיתה, וכן אמאי לא תופס לו קידושין בהיבמה, דהא פירש"י דהוא משום איסור אשת אח, וכן הלאו דלא יבנה הוי משום א"א, ולהרשב"א הרי מיד ע"י המיתה, תו ליכא אשת אח. וצ"ל דזה פשוט, דאף להרשב"א נשאר עליה עדיין אישות האח, כל זמן שהיא זקוקה, דזהו דין זיקה שיש עליה עדיין אישות המת, [ולר' אושעיא הוי זיקה זו ככנוסה כבר להיבם], ורק דסובר הרשב"א דההיתר על הא"א לייבם חל כבר מיד במיתה, וע"י שנאסרה פקע ממנה אישות האח לגמרי, ושוב אין חוזר זיקת יבום, וממילא נשאר ההיתר שחל מיד במיתה.

1. שו"ת חכם צבי - שאלה א:

וגדולה מזו תמה אני על הרב ז"ל אם כדבריו אין לך אשה שכשירה ליבום שהרי הוא והיא נעשים אוננים ואף היבום הוא א' ממ"ע וקי"ל כל יבמה שאין אני קורא בה בשעת נפילה יבמה יבא עליה הרי היא כאשת אח שיש לו בנים ואסורה. ואין להקשות מזמן ההבחנה דהיא ודאי דרבנן ואם יבא אלי' אף מדרבנן שרי' לאפוקי אוננין לדברי הרב ועלם דלאינן בני חליצה ויבום וא"ל דא"כ איסור אשת אח נמי ליכא דודאי בעונשין ואזהרות לא שני בין אונן לאחר ואם כדבריו אונן שגירש לא יהיה גיטו גט שגם הגט הוא אחת מכל מצות ה' שכן מנאה הרמב"ם בכלל המצות ונראה דאף פטור האונן מדרבנן בעלמא הוא ולחומרא בעלמא הוא שאמר' הרב ז"ל אבל לענ"ד לא מן השם הוא זה שגם מקח וממכר מנאה הרמב"ם ז"ל בכלל המצות ואף דיני גיטין וקידושין וחליצות כמוהו וכולן דין אחד להם ובכולן מעשה אונני' קיימין.

היא כאשת אח שיש לה בנים. בקובץ דגל התורה (ב, סו) הובא מכתבו של בעל האמרי אמת לרבי מנחם זמבא, ובתוך דבריו יישוב גם קושיא זו. שהטעם שאונן פטור מכל המצות הוא כדי שישתתף בזה בנפש קרובו המת שנפטר מכל המצות כמו שאמרו במסכת שבת (ל, א) במתים חפשי - כיון שמת נעשה חפשי מכל המצות. נמצא אם כן שהיינו לטובת הנפטר, אמנם במצות יבום כיון שיש בכך נוחם לנשמת המת, ולטובתו ניתנה מצוה זו, לפיכך חייב גם בה גם האונן.